Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Euroopan parlamentin ja neuvoston yleinen tietosuoja-asetus tuli jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaksi 25 päivänä toukokuuta 2018. Kansallisella lailla tietosuojasta täsmennetään ja täydennetään yleistä tietosuoja-asetusta. Tietosuojalailla kumottaisiin voimassa oleva henkilötietolaki. Kirkkolakiin ehdotetaan tehtäväksi henkilötietojen suojaa koskevasta uudesta lainsäädännöstä johtuvat muutokset.

Lailla digitaalisten palvelujen tarjoamisesta pannaan kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta. Laissa ehdotetaan myös säädettäväksi viranomaisten sekä muiden julkista hallintotehtävää hoitavien velvollisuudesta järjestää digitaalisia palveluja hallinnon asiakkaille sekä tähän liittyvistä velvollisuuksista. Kirkkolakiin ehdotetaan tehtäväksi julkisen sektorin digitaalisia palveluja koskevan lainsäädännön omaksumisesta johtuvat muutokset. Digitaalisten palvelujen tarjoamista koskevaa lakia sovellettaisiin kirkon viranomaisten tarjoamiin digitaalisiin palveluihin kirkkolakiin otettavan viittaussäännöksen perustella.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin tietosuojalaki ja laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Uusi tietosuojalainsäädäntö

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat keväällä 2016 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä *tietosuoja-asetus*). Asetuksella kumottava EU:n henkilötietodirektiivi 95/46/EY on Suomessa pantu täytäntöön henkilötietolailla (523/1999). Tietosuoja-asetus tuli jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaksi 25 päivänä toukokuuta 2018. Asetus jättää jäsenvaltioiden lainsäätäjille kansallista, asetuksen säännöksiä täsmentävää ja täydentävää liikkumavaraa.

Tietosuojalailla (HE 9/2018 vp) täydennetään ja täsmennetään tietosuoja-asetusta. Samalla voimassa oleva henkilötietolaki (523/1999) tullaan kumoamaan. Tietosuojalaki on kansallinen henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki, jota sovelletaan rinnakkain tietosuoja-asetuksen kanssa. Tietosuojalain sääntelystä voitaisiin erityislainsäädännössä poiketa, jos poikkeaminen on mahdollista tietosuoja-asetuksen kansalliselle lainsäätäjälle antaman harkintamarginaalin puitteissa. Tietosuojalaissa säädetään henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä eräissä tilanteissa, tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavasta ikärajasta, valvontaviranomaisesta, oikeusturvasta sekä eräistä tietojenkäsittelyn erityistilanteista.

Kirkkolaissa on henkilötietojen käsittelyä ja henkilörekistereitä koskevia säännöksiä. Kirkkolain voimassa olevat säännökset on todettu valtioneuvoston kanslian kesäkuussa 2017 julkaistun tietosuojasäädösten muutostarvetta koskeneen selvityksen mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisiksi (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 41/2017). Lisäksi seurakuntavaaleihin liittyviä henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä on täsmennetty tietosuoja-asetus huomioon ottaen kirkkolain muutoksella (209/2018). Kirkkolaissa viitataan kolmesti henkilötietolakiin, joka ehdotetaan kumottavaksi. Tämä aiheuttaa muutostarpeen kyseisiin kirkkolain säännöksiin.

Kirkkolain 16 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan kirkkolaissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi henkilötietolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009, jäljempänä *nykyinen väestötietolaki*). Kun jäsentietojärjestelmän tietoja käytetään seurakunnan tai seurakuntayhtymän omassa toiminnassa, tietojen käsittelyyn sovelletaan kirkkolain lisäksi henkilötietolakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Kun seurakunta tai seurakuntayhtymä luovuttaa jäsentietojärjestelmästä sivullisille sellaisia tietoja, jotka ovat myös väestötietojärjestelmän tietoja, sovelletaan

nykyistä väestötietolakia. Nykyisestä väestötietolaista ilmenee, millaisia väestötietojärjestelmään merkittyjä tietoja seurakunnilla on oikeus luovuttaa jäsenistään. Sellaisten kirkonkirjoissa olevien tietojen luovuttamiseen, jotka eivät ole väestötietoja, sovelletaan voimassa olevan säännöksen mukaan henkilötietolakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Henkilötietolain kumoutuessa henkilötietojen käsittelystä säädetään tietosuoja-asetuksessa sekä tietosuojalaissa. Kirkkolain 16 luvun 14 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus henkilötietolakiin muutetaan viittaukseksi tietosuoja-asetukseen sekä tietosuojalakiin. Ehdotetun tietosuojalain mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin on siten tässä kohtaa lähinnä informatiivinen.

Kirkkolain 24 luvun 3 §:n 4 momentissa säädetään oikaisuvaatimuksen tekemisestä kirkonkirjoihin sisältyvien tietojen osalta. Sen mukaan kirkonkirjoihin sisältyvien väestötietojen oikaisuun sovelletaan nykyistä väestötietolakia. Jäsenrekisterissä olevien muiden kuin väestötietojen oikaisuun sovelletaan puolestaan henkilötietolakia. Oikaisuvaatimusta kirkonkirjoihin sisältyvien ennen 1 päivänä lokakuuta 1999 talletettujen väestötietojen oikaisun osalta ei käsitellä lopullisesti seurakunnan toimielimessä, jos toimielin ei voisi hyväksyä kirkkoherran tai rekisterijohtajan päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta. Yhteisen kirkkoneuvoston tai kirkkoneuvoston tulee tällöin saattaa asia nykyisen väestötietolain 80 §:n 8 kohdan mukaisesti maistraatin käsiteltäväksi kahden viikon kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Jos väestötieto on talletettu jäsenrekisteriin 1 päivänä lokakuuta 1999 tai myöhemmin, väestötiedon korjaaminen kuuluu nykyisen väestötietolain 75 §:n mukaisesti henkilön kotikunnan maistraatille. Myös oikaisuvaatimukseen rekisterinpitäjän päätöksestä ja mahdolliseen muutoksenhakuun oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen sovelletaan siten nykyistä väestötietolakia.

Tietosuoja-asetuksen 77 artiklan mukaan jokaisella rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus asetuksen mukaiselle valvontaviranomaiselle, erityisesti siinä jäsenvaltiossa, jossa hänen vakituinen asuinpaikkansa tai työpaikkansa on tai jossa väitetty rikkomus on tapahtunut, jos rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä rikotaan kyseistä asetusta. Säännös ei kuitenkaan rajoita muita hallinnollisia muutoksenhakukeinoja tai oikeussuojakeinoja, joten asetuksen oikeussuojakeino on rinnakkainen keino muulle hallinnolliselle oikeussuojalle. Ehdotetun tietosuojalain mukaan valvontaviranomaisena toimisi tietosuojavaltuutettu. Säännökset koskisivat myös seurakuntien, seurakuntayhtymien ja kirkon viranomaisten ylläpitämiä henkilörekistereitä.

Kirkkolain nykyinen viittaus henkilötietolakiin on tarkoittanut sitä, että henkilötietolain 29 §:n mukaan kirkonkirjojen tietojen korjaamista koskeva asia on voitu saattaa tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi. Kirkon viranomaiset ylläpitävät kuitenkin myös muita henkilörekistereitä, joiden tietoja koskevaan kirkon viranomaisen päätöksentekoon sovelletaan kirkkolain mukaisia muutoksenhakukeinoja. Henkilötietolain kumoutuessa kirkkolain 24 luvun 3 §:n 4 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin muutoksenhausta ainoastaan kirkonkirjojen sisältämien väestötietojen osalta. Kyseessä olisi siten poikkeusäännös kirkkolain mukaisesta muutoksenhausta. Kirkonkirjojen muita henkilötietoja koskeviin päätöksiin haettaisiin muutosta kirkkolain 24 luvun mukaisilla oikeussuojakeinoilla. Lisäksi 16 luvun 14 §:n 1 momentin nojalla olisi käytettävissä tietosuoja-asetuksessa ja tietosuojalaissa säädetty rinnakkainen oikeussuojakeino.

Kirkkolain 25 luvun 8 a §:n 3 momentti koskee äänioikeutettujen luettelon julkisuutta ja siinä olevien tietojen käsittelyä. Säännöksen mukaan äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta ja käsittelystä on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja henkilötietolaissa säädetään. Henkilötietolain kumoutuessa viittaussäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilötietolain sijasta viitataan yleiseen tietosuoja-asetukseen ja ehdotettuun tietosuojalakiin.

1.2 Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta

Yhdenvertaisuuteen ja sen edistämiseen liittyvistä velvollisuuksista on säännökset muun muassa Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 26 artiklassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklassa. Vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain (373/2015) ja sen nojalla annetun asetuksen (398/2016) perusteella Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista tuli Suomessa voimaan kesäkuussa 2016. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta 2016/2102/EU (jäljempänä *saavutettavuusdirektiivi)* tavoitteena on edistää saavutettavuutta sisämarkkinoilla yhdenmukaistamalla julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuusvaatimuksia. Tavoitteena on myös parantaa julkisen sektorin elinten palvelujen ja mobiilisovellusten saavutettavuutta käyttäjien, erityisesti vammaisten henkilöiden parissa. Saavutettavuusdirektiivin organisatorisena soveltamisalana on julkisen sektorin elimet, joilla tarkoitetaan muun muassa valtion viranomaisia, alue- ja paikallisviranomaisia sekä julkisoikeudellisia laitoksia.

Saavutettavuusdirektiivissä saavutettavuudella tarkoitetaan periaatteita ja tekniikoita, joita on noudatettava verkkosivustojen ja mobiilisovellusten sekä niissä esitettävän sisällön suunnittelussa, kehittämisessä, ylläpidossa ja päivittämisessä, jotta ne olisivat paremmin käyttäjien, erityisesti vammaisten henkilöiden, saavutettavissa. Käytännössä esimerkiksi verkkosivustojen sisältö on suunniteltava siten, että kaikki käyttäjäryhmät voivat käyttää sivustoa ilman lisälaitteita tai avustavien laitteiden kanssa. Saavutettavuusvaatimukset on tarkoitettu teknologiariippumattomiksi. Saavutettavuuden neljä periaatetta ovat: havaittavuus, hallittavuus, ymmärrettävyys ja toimintavarmuus. Saavutettavuusdirektiivi on saatettava kansallisesti voimaan viimeistään 23 päivänä syyskuuta 2018.

Lailla digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (HE 60/2018 vp) pannaan kansallisesti täytäntöön saavutettavuusdirektiivi. Laki koskee paitsi digitaalisten palvelujen savutettavuutta myös muita digitaalisten palvelujen tarjoamiseen liittyviä erityisiä velvollisuuksia, jotka koskevat viranomaisia. Samalla sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) sellaiset säännökset, jotka ovat rinnakkaisia ehdotettavan uuden lain kanssa, kumoutuvat.

Lailla digitaalisten palvelujen tarjoamisesta pyritään edistämään jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja parantamalla niiden saatavuutta, tietoturvallisuutta, laatua ja sisällön saavutettavuutta. Sen tavoitteena on edistää YK:n vammaissopimuksesta johtuvien velvoitteiden toteutumista sekä jokaisen mahdollisuuksia toimia tietoverkossa erilaisia digitaalisia palveluja käyttäessä. Tavoitteena on parantaa digitaalisten palvelujen laatua sekä lisätä tällä tavalla digitaalisten palvelujen käyttöä erityisesti julkisella sektorilla.

Digitaalisella palvelulla tarkoitetaan verkkosivustoa ja mobiilisovellusta. Laissa säädetään keinoista, joilla digitaalisten palvelujen saavutettavuutta edistetään, sekä saavutettavuusvaati-

musten yleisistä perusteista, saavutettavuusselosteesta, valvontaviranomaisesta ja sen tehtävistä sekä verkkosivustojen ja mobiilisovellusten käyttäjien oikeuksien toteuttamisesta. Laissa säädetään myös saavutettavuusdirektiivin mukaisista siirtymäajoista.

Lakia digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sovelletaan muun muassa viranomaisen ja julkisoikeudellisen laitoksen digitaalisiin palveluihin. Lain 2 lukua sovelletaan vain viranomaisiin ja julkista hallintotehtävää hoitaviin siltä osin kuin tehtävän hoitamisen yhteydessä tarjotaan digitaalisia palveluja. Lain 2 luvun säännökset koskisivat hallinnon asiakkaille tarjottavia digitaalisia palveluja, mutta 2 luvun sääntelyn ulkopuolelle jäävät hallinnon sisäiset digitaaliset palvelut. Perustuslain 76 §:n 1 momentin mukaan evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään kirkkolaissa. Koska laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta säädetään palvelun tarjoamista koskevista menettelyllistä seikoista, kuuluu asiasta säätäminen kirkkolain alaan. Koska jo saavutettavuusdirektiivin soveltamisala on määritelty koskemaan julkisen sektorin elimiä, voidaan edellyttää kansallisen sääntelyn koskevan myös evankelisluterilaista kirkkoa. Kirkko ja seurakunnat kuuluvat julkishallintoon ja käyttävät julkista valtaa. Siten on perusteltua, että laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta koskee sellaisenaan myös kirkkoa ja sen seurakuntia. Lain omaksuminen on perusteltua myös kirkon omasta arvoperustasta käsin, ja se vastaa kirkon saavutettavuusohjelmaa.

Esityksessä ehdotetaan, että laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta saatettaisiin koskemaan sellaisenaan evankelis-luterilaista kirkkoa ja sen seurakuntia kirkkolain säätämisjärjestyksessä kirkkolain 25 lukuun otettavalla uudella 5 b §:n viittaussäännöksellä. Digitaalisilla palveluilla tarkoitettaisiin sekä verkkosivuja että mobiilisovelluksia. Viittaussäännöksen yhteydessä säädettäisiin kuitenkin lain soveltamisalaa koskevasta rajauksesta, joka perustuu saavutettavuusdirektiivissä olevaan liikkumavaraan.

Ehdotetun digitaalisten palvelujen tarjoamisesta koskevan lain 3 §:n 3 momentissa säädetään lain soveltamisalaa koskevista rajauksista, jotka perustuisivat saavutettavuusdirektiivissä olevaan liikkumavaraan. Säännöksen 2 kohdan mukaan lakia ei muun muassa sovellettaisi varhaiskasvatuslain (36/1973) mukaisessa varhaiskasvatuksessa, kun verkkosivusto tai mobiilisovellus tuotetaan varhaiskasvatuksen yhteydessä ja sen käyttö tapahtuu rajatussa ryhmässä määräaikaisesti. Lakiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta otettujen rajoitussäännösten lisäksi yksinomaan kirkon hallintoa ja toimintaa koskevista vastaavista rajauksista olisi säädettävä kirkkolaissa. Saavutettavuusdirektiivin 1 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat jättää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle koulujen ja päiväkotien verkkosivustot ja mobiilisovellukset lukuun ottamatta niiden sisältöä, joka liittyy olennaisiin hallinnollisiin tehtäviin verkossa. Rippikouluopetuksen sekä seurakuntien varhaiskasvatuksen voidaan katsoa sisältyvän säännöksen mukaiseen liikkumavaraan. Vaikka seurakuntien varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuslain linjauksia, se ei kuitenkaan kuulu kyseisen lain soveltamisalaan. Seurakuntien toteuttamaa varhaiskasvatusta koskevasta lain soveltamisen rajauksesta on siten säädettävä kirkkolaissa.

Viittaussäännökseen ehdotetaan otettavaksi lain soveltamisalaa koskeva säännös, jonka tarkoituksena on rajata ulkopuolelle ne digitaaliset palvelut, jotka suunnitellaan ja toteutetaan rippikouluopetuksen tai seurakuntien toteuttaman varhaiskasvatuksen yhteydessä rajatussa ryhmässä määräaikaisesti tai kokeiluluontoisesti. Jos opetuksen yhteydessä tuotettu palvelu otetaan pysyväisluontoiseen käyttöön, tulisi kuitenkin huolehtia digitaalisten palvelujen savutettavuuden toteutumisesta. Säännös vastaisi ehdotetun digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettavan lain 3 §:n 3 momentin 2 kohtaa. Käytännössä lain soveltamisalan ulkopuolelle rajautuisivat ne digitaaliset palvelut, jotka suunnitellaan ja toteutetaan rippikouluopetuksen tai varhais-

kasvatuksen yhteydessä rippikoulu- tai varhaiskasvatusryhmän sisällä määräaikaisesti tai kokeiluluontoisesti. Siten lain soveltamisalan ulkopuolelle rajautuisivat oppilaiden suunnittelemat ja toteuttamat digitaaliset palvelut sekä opetuksessa käytettävät rippikoulu- tai varhaiskasvatusryhmän opetuksessa käytettävät seurakunnan henkilöstön luomat digitaaliset palvelut. Tällöinkin on kuitenkin otettava tarvittaessa huomioon yhdenvertaisuuslaista (1325/2014) tulevat velvoitteet kohtuullisista mukautuksista.

2 Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla kirkkolain muutoksilla tietosuojalainsäädännön uudistuksen johdosta ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Tietosuojalainsäädännön uudistukseen liittyvät taloudelliset vaikutukset seuraavat suoraan yleisestä tietosuoja-asetuksesta.

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain omaksumisesta aiheutuvat merkittävimmät taloudelliset vaikutukset koostuvat lain soveltamisalaan kuuluvien digitaalisten palvelujen vaatimista saavutettavuuden toteuttamiseen liittyvistä muutostöistä, niiden testaamisesta ja ylläpidosta. Suurin osa taloudellisista vaikutuksista kohdistuu verkkosivustoilla osin kertaluonteisiin muutostöihin ja yleisten verkkosivustojen ylläpitoon liittyvien toimintatapojen muutoksiin. Kustannuksiin vaikuttaa niin sivustojen laajuus kuin se, miten paljon sivustoilla on interaktiivisuutta. Suppean, tekstipainotteisen sivuston muutostyöt voidaan arvioida jäävän alle 2 000 euron, kun taas hyvin interaktiivisen ja laajan sivuston muutostyöt voivat kustantaa useita kymmeniä tuhansia euroja. Digitaalisten palvelujen tarjoamista koskevan lain esitöissä on arvioitu, että vaikutukset valtiontalouteen olisivat arviolta noin 25—45 miljoonaa euroa ja kuntatalouteen noin 45—65 miljoonaa eroa, jos kaikki digitaaliset palvelut korjattaisiin kertatyönä saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi. Vastaavat vaikutukset kirkon ja seurakuntien talouteen arvioidaan olevan enimmillään noin 25—35 miljoonaa euroa. Luvussa on kuitenkin otettu huomioon myös henkilöstön kouluttautumiseen liittyvät kustannuserät. Lisäksi taloudellisia vaikutuksia saattaa jonkin verran aiheutua saavutettavuuskanteluiden ja -selvityspyyntöjen käsittelystä ja näiden vaatimusten hallinnollisten prosessien toteutumisesta sekä saavutettavuuden valvontaan liittyvistä toimenpiteistä. Käytännössä vaikutukset jakautuvat usealle vuodelle ja kohdistuvat lain voimaantulon jälkeen ensimmäiseen noin viiteen vuoteen, jonka kuluessa ainakin suuri osa sivustoja tullaan joka tapauksessa päivittämään.

Kustannusten arvioidaan vähenevän, jos digitaalisia palveluja toteutetaan entistä enemmän yhteisesti. Tällaisia kaikkien seurakuntien käytössä olevia sähköisiä palveluja ovat Liity kirkkoon -palvelu ja avioliiton esteiden tutkintaa koskeva palvelu. Lisäksi esimerkiksi seurakuntien yhteinen ja seurakunnille maksuton verkkoviestinnän järjestelmä, Lukkari, on auditoitu ja se on saanut Saavutettavuus huomioitu -leiman. Saavutettavuus huomioitu -auditoinnissa selvitetään, täyttävätkö verkkopalvelun tärkeimmät käyttötapaukset auditointikriteerien vaatimukset. Saavutettavuus huomioitu -auditointi tukee verkkosivuston tai mobiilisovelluksen kehittämistä vastaamaan saavutettavuusdirektiivin (EU) 2016/2102 vaatimuksia. Reilu puolet seurakuntatalouksista on ottanut järjestelmän käyttöönsä. Kirkon evl.fi-sivuilla osa sivustojen materiaalista on lisäksi toteutettu viittomakielellä ja selkokielellä. Todennäköistä siis on, että kustannukset jäävät huomattavasti edellä arvioitua pienemmiksi.

Vaikutukset viranomaisiin

Tietosuojalainsäädännön uudistukseen liittyvät viranomaisvaikutukset seuraavat suoraan yleisestä tietosuoja-asetuksesta.

Digitaalisen palvelujen tarjoamisesta annetun lain omaksumisesta on vaikutuksia kirkon ja seurakuntien viranomaisten toimintaan. Laki tulisi huomioida aina digitaalisia palveluja suunniteltaessa ja toteutettaessa, mikä samalla edistäisi hallintolaissa säädettyä palveluperiaatetta. Ehdotuksen edellyttämät muutokset digitaalisiin palveluihin voidaan toisaalta osassa tapauksissa tehdä muiden muutosten yhteydessä esimerkiksi silloin, kun seurakuntajaon muuttuessa seurakuntien verkkosivustot joudutaan uusimaan tai olemassa olevia palveluja päivitetään. Lain omaksumisella on myös vaikutuksia viranomaisten tuottamiin aineistoihin, joita julkaistaan digitaalisissa palveluissa. Erityisesti asian ymmärrettävyyteen olisi kiinnitettävä huomiota aiempaa enemmän. Uusia velvoitteita ovat omaksuttavassa laissa säädetyt saavutettavuusselosteen ylläpito ja käyttäjien saavutettavuuspalautteet, joiden käsittely voi aiheuttaa ennakoimatonta työtä.

Ehdotetussa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettavassa laissa säädetään viranomaiselle velvoite tarjota jokaiselle mahdollisuus toimittaa asiaansa koskevat asiakirjat käyttäen digitaalisia palveluja tai muuta sähköistä tiedonsiirtomenetelmää. Laissa ei kuitenkaan säädetä tiedonsiirtomenetelmästä. Siten käytettävissä ovat muun muassa hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) mukainen Väestörekisterikeskuksen ylläpitämä viestinvälityspalvelu (Suomi.fi-viestit), mahdollinen viranomaisen oma digitaalinen palvelu sekä sähköposti tai turvasähköposti asiakirjojen luonteesta riippuen. Pitkällä aikavälillä asioinnin siirtyessä yhä enemmän verkkoon voidaan myös saavuttaa kustannussäästöjä. Toisaalta kuitenkin tarvitaan myös palvelujen käytön tukea ja neuvontaa.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotuksella on positiivisia vaikutuksia seurakuntien, seurakuntayhtymien ja kirkon hallinnon asiakkaiden asemaan sekä erityisesti vammaisten henkilöiden mahdollisuuksiin asioida viranomaisten kanssa digitaalisia palveluja käyttämällä sekä saamaan itsenäisesti tietoa viranomaisten toiminnasta digitaalisten palvelujen avulla. Tätä kautta lisääntyy myös jäsenten mahdollisuus osallistua seurakunnan hallintoon ja toimintaan.

Ehdotuksella on jonkin verran vaikutuksia lasten asemaan. Ehdotus lisää lasten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa itseään koskevien asioiden hoitamiseen ja käsittelyyn. Vaikutukset keskittyvät digitaalisten palvelujen sisällön ymmärrettävyyden toteutumiseen ja lasten mahdollisuuksiin käyttää ja ymmärtää digitaalisia palveluja. Ehdotuksella on merkittäviä vaikutuksia kansalaisten yhdenvertaisuuden toteutumiseen digitaalisten palvelujen käyttömahdollisuuksissa. Ehdotuksen arvioidaan lisäävän positiivisella tavalla vammaisen henkilöiden, niin aikuisten kuin lapsienkin, mahdollisuuksia selvitä itsenäisesti digitaalisten palvelujen käytössä ja toteuttaa siten itsemääräämisoikeuttaan.

3 Asian valmistelu

Esitys on kirkolliskokouksen ehdotuksen mukainen. Kirkolliskokoukselle esitys valmisteltiin kirkkohallituksessa yhteistyössä oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön virkamiesten kanssa.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (9/2018 vp) sekä hallituksen esitykseen (60/2018 vp) laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta.

5 Voimaantulo ja säätämisjärjestys

Kirkkolain muutoksen on tarkoitus tulla voimaan saman aikaisesti kuin tietosuojalaki ja laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Tätä ennen ovat kirkkolain viittaukset henkilötietolakiin tulkittavissa viittauksiksi tietosuoja-asetukseen.

Suomen perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lain tasolla. Esityksen tarkoituksena on tarkistaa kirkon viranomaisten henkilötietojen käsittelyjä koskevia kirkkolain säännöksiä siten, että niissä viitataan voimaan tulevaan henkilötietojen suojaa koskevaan lainsäädäntöön.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Esityksen tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen käyttäjien yhdenvertaisia mahdollisuuksia käyttää seurakuntien, seurakuntayhtymien ja kirkon viranomaisten digitaalisia palveluja.

Ehdotetut säännökset eivät ole ristiriidassa perustuslain kanssa, joten lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kirkkolain (1054/1993) 16 luvun 14 §:n 1 momentti, 24 luvun 3 §:n 4 momentti ja 25 luvun 8 a §:n 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 16 luvun 14 §:n 1 momentti laissa 787/2010, 24 luvun 3 §:n 4 momentti laissa 1498/2015 ja 25 luvun 8 a §:n 4 momentti laissa 209/2018, sekä

lisätään 25 lukuun uusi 5 b § seuraavasti:

16 luku

Kirkonkirjat ja seurakuntien arkisto

14 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoin luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, tietosuojalakia (/), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia (661/2009).

— —

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

3 §

Oikaisuvaatimus

— —

Kirkonkirjoihin sisältyvien väestötietojen oikaisuun sovelletaan, mitä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa säädetään.

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

5 b §

Digitaaliset palvelut

Digitaalisiin palveluihin sovelletaan digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettua lakia (/). Lakia ei kuitenkaan sovelleta seurakuntien varhaiskasvatuksessa ja rippikouluopetuksessa, kun verkkosivusto tai mobiilisovellus toteutetaan varhaiskasvatuksen tai rippikouluopetuksen yhteydessä ja sen käyttö tapahtuu rajatussa ryhmässä määräaikaisesti.

8 a §

Äänioikeutettujen luettelon julkisuus

— —

Äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta ja käsittelystä on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, tietosuoja-asetuksessa ja tietosuojalaissa säädetään.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

Helsingissä 6 päivänä syyskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen

Rinnakkaisteksti

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kirkkolain (1054/1993) 16 luvun 14 §:n 1 momentti, 24 luvun 3 §:n 4 momentti ja 25 luvun 8 a §:n 4 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 16 luvun 14 §:n 1 momentti laissa 787/2010, 24 luvun 3 §:n 4 momentti laissa 1498/2015 ja 25 luvun 8 a §:n 4 momentti laissa 209/2018, sekä
lisätään 25 lukuun uusi 5 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
16 luku	16 luku
Kirkonkirjat ja seurakuntien arkisto	**Kirkonkirjat ja seurakuntien arkisto**
14 §	14 §
Suhde muuhun lainsäädäntöön	*Suhde muuhun lainsäädäntöön*
Tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi henkilötietolaissa (523/1999), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009).	Tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen *käsittelyyn sovelletaan muutoin luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus, tietosuojalakia (/), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia (661/2009).*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
24 luku	24 luku
Alistaminen ja muutoksenhaku	**Alistaminen ja muutoksenhaku**
3 §	3 §
Oikaisuvaatimus	*Oikaisuvaatimus*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Kirkonkirjoihin sisältyvien väestötietojen	Kirkonkirjoihin sisältyvien väestötietojen

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
oikaisuun sovelletaan, mitä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa säädetään. *Seurakunnan jäsenrekisterissä olevien muiden kuin väestötietojen oikaisuun sovelletaan, mitä henkilötietolaissa säädetään.*	oikaisuun sovelletaan, mitä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa säädetään.
25 luku	25 luku
Täydentäviä säännöksiä	**Täydentäviä säännöksiä**
	5 b §
	Digitaaliset palvelut
	Digitaalisiin palveluihin sovelletaan digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettua lakia (/). Lakia ei kuitenkaan sovelleta seurakuntien varhaiskasvatuksessa ja rippikouluopetuksessa, kun verkkosivusto tai mobiilisovellus toteutetaan varhaiskasvatuksen tai rippikouluopetuksen yhteydessä ja sen käyttö tapahtuu rajatussa ryhmässä määräaikaisesti.
8 a §	8 a §
Äänioikeutettujen luettelon julkisuus	*Äänioikeutettujen luettelon julkisuus*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta ja käsittelystä on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja henkilötietolaissa säädetään.	Äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta ja käsittelystä on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, *tietosuoja-asetuksessa ja tietosuojalaissa säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .